

Frælsi má vera at stovna og reka fríar skúlar

Sum yvirskrift fyri hesum blað, Sosialinum, standa trý orð: »frælsi — javnaður — brøðralag«. Gomul hugtøk — men minst líka nýtilig í dag sum fyri öldum síðani, tá tey komu fram.

Spurningurin er, hvussu vit nýta tey. Duga vit at skilja ímillum hesi trý hugtøkini — hvar tey hoyra heima? Tí á skeivum stað virka tey ímóti heildarætlan sini og úti-hýsa hvørt øðrum. Frælsi í vinnulívinum gevur ikki stórvegis pláss fyri brøðralag; javnaður á mentanarøkinum kann ikki sameinast við frælsi.

Í orðaskiftinum um, hvørt pláss skal vera fyri fríum skúlum umframt fólkaskúlanum, tykist at vera ein sera óheppin nýtsla av hugtakinum »líkastilling« ella »javnað« — og tørvandi fatan av hugtakinum »frælsi«. (Oddagrein í Sosialinum 23/1-88 og samrøða við formannin í Landsskúlaráðnum, Sosialurin 8/3-88).

Í oddagreinini stendur m.a.: »... hóast alt (er) í einum færi, at øll eru líkastillað. Og tað er í fólkaskúlanum«.

Børn eru ikki líkastillað, tá ið tey koma í skúla. Tey koma við so ymiskum gávum og evnum, við so ymiskari persónsmensku og úr so ymiskum heimum. Fólkaskúlin býður teimum øllum líka undirvising — og í besta lagi serundirvising til teirra, sum av eini ella aðrari orsök ikki kunnu liva upp til »líkastillingina«. Kortini elur hann »taparar«.

Í somu oddagrein verður eisini sagt: »Fær privatskúlaprinsippið loyvi til at koma fyri seg, verður ikki tespiligt hjá hinum færoyska fólkaskúlanum. Tá kunnu vit skjótt koma aftur í støðuna, at vit hava ein skúla

tjak og meiningar

Vit gera lesarar okkara varugar við, at treytnin fyri at fáa lesarabrev upptikin undir hesum teiginum er, at blaðstjórnin veit, hvør hevur skrivað brøvini.

fyri »vanliga« fólkíð og nakrar skúlar fyri elituna. Elitan fær møguleikar at keypa sær tær bestu lærarakreftirnar, meðan fólkaskúlin fær uppaftur

verri arbeiðsmøguleikar, enn hann hevur í dag«.

Kann greinskrivarin ikki hugsa tann møguleikan, at onkur metir fólkaskúlan sum ein skúla fyri

elituna« og vil stovna ein frían skúla fyri tey, sum ikki eru »líkastillað« í fólkaskúlanum?

Og hvussu kann ein sosialdemokrat virðing fyri sær sjálvum og rørslu síni koma til ta niðurstøðu, at tær bestu lærarakreftirnar eru tær, sum lata seg keypa av elituni?

Sambært nevndu greinum eru umstøðurnar ikki so góðar í fólkaskúlanum; og tað munnu vera fleiri, ið kundu ynskt sær ein betri skúla. Skal prinsippið um líkastilling, javnað, so brúkast til at forða fyri, at nakar roynir at finna nýggjar og betri leiðir? Soleiðis gerst »javnaður« amboð hjá ítarstu afturhaldskreftum!

Jú, javnaður og brøðra-

lag eru góðar hugsjónir, men soleiðis nýtt í skúlskapi virka tey beint ímóti síni egnu ætlan og ímóti tí triðju hugsjónini: frælsi.

Frælsi læraranna

Fólkaskúlin, ríkin sambært lógum, samtyktum av politikarum, krevur sjálvandi, at lærararnir halda seg innan fyri hesar lógir. Eisini lærararnir eru stongdir inni í kravinum um líkastilling.

Sambært Landsskúlaráðnum kann »royndarvirksmi« ... fremjast innan fyri fólkaskúlans karmar (Sosialurin 8/3-88). Men ein lærari, sum skal nýta ta tíð og orku, sum skal til fyri at fáa undantakslovi frá øllum teimum lógum, reglugerðum, lesiætlanum og próvtøkukrøvum, sum

sett eru av politikarum, landsskúlaráð, skúlanevnd, skúlastjóra og lærararáð — og so øllum teimum óskrivaðu lógum aftrat — hann hevur ikki nógv frælsi eftir til at fremja »royndarvirksmi« í!

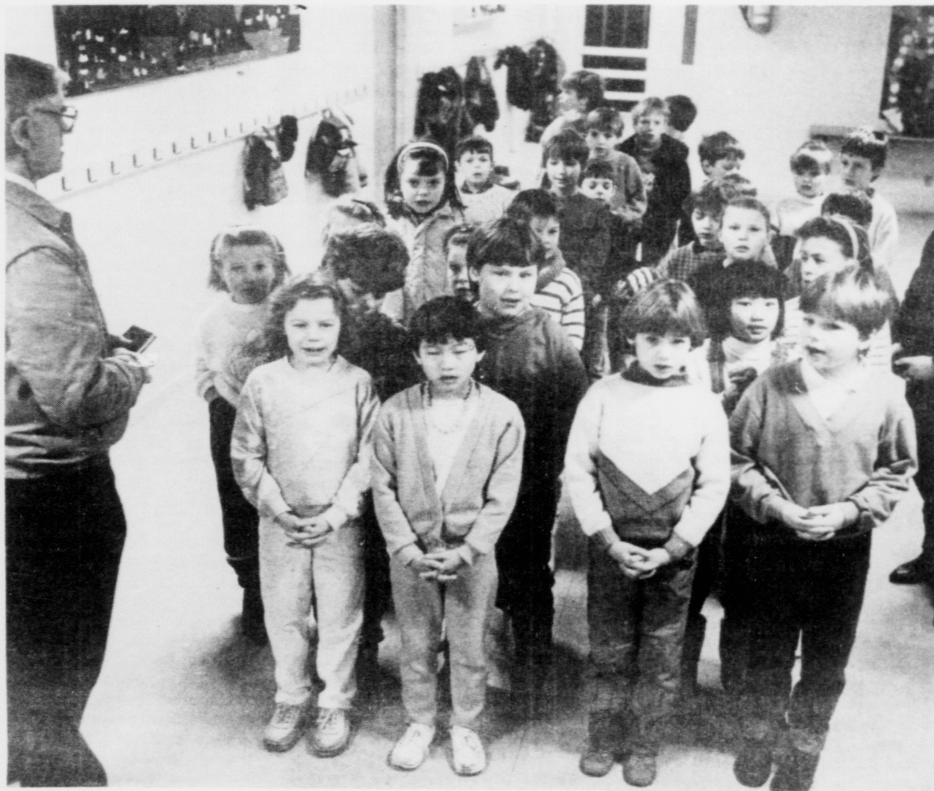
Frælsi foreldranna

Í einum og hvørjum skúla eru endamálsorðing, undirvisingarrættir og undirvisingarrinnihald runnin úr ávisari menniskjafatan, úr ávisari heimsfatan. Aftan fyri eina pedagogiska ætlan er altíð ávis livsáskoðan, meir ella minni medvitað.

Foreldur, sum senda børn síni í fólkaskúlan, mugu hava trygd fyri, at undirvisingin har samsvarar við tað innihald, fólkaskúlin sigur seg hava. Hetta setur sjálvsegð mark fyri royndarvirksmi í fólkaskúlanum.

Hinvegin mugu foreldur, hvørs menniskja- og heimsfatan er øðrvisi enn tann, fólkaskúlin byggir á, hava líka so sjálvsagðan rætt at geva børnum sínum eina skúlagongd, ið samsvarar við livsáskoðan teirra.

Hetta snýr seg ikki bert um innihaldið í undirvisingini. Tað er meira sjálf fatanin av menniskjanum, av barninum. Hvørja støðu hevur lærarin til

Børn eru ikki líkastillað, tá tey koma í skúla, men fólkaskúlin býður øllum líka undirvising